

VICEI KÁROLY:

SZÍNJÁTSZÓK

(dráma négy részben)

SZEMÉLYEK:

LÁSZLÓ
 ANASZTÁZIA, László barátnője
 KATI, Titusz kedvese
 LILI
 ISTVÁN, árva gyerek
 GECSE
 ELSŐ ZSÚRITAG
 MÁSODIK ZSÚRITAG
 HARMADIK ZSÚRITAG
 TITUSZ, Nyugatról hazatért vendégmunkás
 TATA, nyugdíjas tanító
 IGAZGATÓNŐ, a művelődési ház vezetője
 GONDNOK
 TAKARÍTÓNŐ
 4 EGYENRUHÁS

Történik a 20. század végén, zavaros politikai időkben, kisebbségben élő magyarok között.

ELSŐ RÉSZ

SZÍN: Kisvárosi kultúrház előcsarnoka, este. A falon színészportrék. Jobb oldalt három tagú zsűri ül az asztalnál, velük szemben a színészjelöltek, egyesek állnak, mások széken, padon vagy a szőnyegen ülnek. Tapsolnak és bravóznak, miközben egyikük hajlong a zsűri és társai felé.

ELSŐ ZSÚRITAG: Készült-e még valaki? Vagy már mindenki szerepelt?

ISTVÁN: Nyilván én maradtam a végére, de még most sem tudom, akarok-e tag lenni. Engedjétek meg, hogy Petőfi két strófájával mutatkozzak be:

*Vannak hamis próféták, akik
 Azt hirdetik nagy gonoszan,
 Hogy már megállhatunk, mert itten
 Az ígéretnek földje van.
 Hazugság, szemtelen hazugság,
 Mit milliók cáfolnak meg,*

*Kik nap hevében, éhen-szomjan,
 Kétségbeesve tengenek.*

*Ha majd a bőség kosarából
 Mindenki egyaránt vehet,
 Ha majd a jognak asztalánál
 Mind egyaránt foglal helyet,
 Ha majd a szellem napvilága
 Ragyog minden ház ablakán:
 Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk,
 Mert itt van már a Kánaán!
 (Leül, taps, füttyögés.)*

GECSE: (be) Itt há', és hol a sör? (Két kezéből egy-egy üveg sört tesz le.) Bocs a késésért. Kivan a társulat? Mindenkit fölvetettek? Bizony mondom néktek: tag vege nyügevég. Durgot forgott mirgit sorgot targa rargár. Különben Gecse vagyok (meghajol), a kereskedelmi harmadik osztályából. Ilonka itt van?

MÁSODIK ZSÚRITAG: Van köztünk Ilonka? (Körülnéz, válasz nem jön.) Barátunk, véletlenül tévedtél be, vagy be akarsz állni komédiásnak?

GECSE: Nekem már az apám is színész volt. Ő játszotta a közeledő léptek zaját. (Eljátssza: talpát odacsapva tesz néhány lépést.)

HARMADIK ZSÚRITAG: Lássuk a színészivadékok!

GECSE: (Oly módon hangsúlyoz, hogy a megszokottal ellentétes értelmet kap a szöveg.)

Egy gondolat bánt engemet:

Ágyban, párnák közt halni meg!

Lassan hervadni el, mint a virág,

Amelyen titkos féreg foga rág;

Elfogyni lassan, mint a gyertyaszál,

Mely elhagyott, üres szobában áll.

Ne ily halált adj, istenem,

Ne ily halált adj énnekem!

HARMADIK ZSÚRITAG: Ennyi elég!

MÁSODIK ZSÚRITAG: Köszönjük, köszönjük!

GECSE: (Megállás nélkül érthetetlen hadarással szaval tovább.) „Legyek fa...Legyek köszirt... Pirosló arc-

cal... elharsogják" *(Az előbbi stílusban folytatja.)*

Ott essem el én,
A harc mezején,
Ott folyjon az ifjúi vér ki szívemből...

S holttestemen át

Fújó paripák

Száguldjanak a kivívott diadalra,

S ott hagyjanak engemet összetiporva.-

(Hangja sírásba csuklik. A többiek röhögnek.)

ELSŐ ZSÚRITAG: *(Gecse stílusában)* Gratulálok? Kiváló szavalat? *(Komoly hangnemre vált.)* Csakugyan gratulálok mindenkinek, mindenki föl van véve.....

(Gondnok belép)

.... vagy van még új jelentkező?

GONDNOK: Nem, nem, én már föl vagyok véve, harminc éve. Sokáig maradnak még, vagy magukra zárom az ajtót?

LÁSZLÓ: Ki ez?

TITUSZ: Azt már látom, hogy nem ő az igazgató, aki bennünket ide beengedett, és addig maradunk, amíg ő nem szól.

TAKARÍTÓNŐ: *(Kintről bekiabál)* Józsi, hozhassa a porszívót! *(Bejön.)*

TÖBBEN: *(Kórusban)* Jó estét, igazgató!

TAKARÍTÓNŐ: Igazgató az öreganyátok! De lesz mindjárt igazgató, és meglássuk, ki fog itt takarítani, ő, vagy ti, vagy én. *(Elmegy a gondnokkal együtt.)*

GECSE: Takarodót fúj a nyanya.

ELSŐ ZSÚRITAG: Barátaim, színművész urak és hölgyek! Mostantól mi egy új szintársulat vagyunk, húsz év után az egyetlen műkedvelő társaság városunkban. Eddig itt csak kuglipálya működött, a horgászegyesület és a futball jelentette a kultúra netovábbját, arra minden pénzt megadtak...

TITUSZ: Játszunk mi pénz nélkül is, akár a foci- meg a kuglipályán, csak ne akadékoskodjanak velünk.

IGAZGATÓNŐ: *(be)* Jó estét kívánok!

TÖBBEN: Jó estét!

IGAZGATÓNŐ: Elnézésüket kérem, de az előcsarnokot sürgősen rendbe kell tenni, holnap itt politikai nagygyűlés lesz. Amúgy biztosíthatlak benneteket, hogy tőlem telhetőleg mindent megteszek, hogy felkaroljam ezt a nemes kezdeményezést. De meg kell, hogy mondjam, nem csak rajtam múlik a dolog. Addig is, esetenként többször össze kell jönnötök ebben a csarnokban, hogy kidolgozzátok elképzeléseiteket. Csak türelem, türelem.... *(Mosolyogva búcsút int, el.)*

ISTVÁN: Takarodhatunk.

LÁSZLÓ: Ki lettünk takarítva.

TITUSZ: Nesze semmi, fogd meg jól! Szavakkal, félígérettel könnyen kifizetnek a politikusok. Az egyik így szónokolt a minap a tévében: „Én azt sem mondom, hogy igen, azt se, hogy nem, hanem pont az ellenkezőjét.” *(Rövid szünet.)* Érti ezt valaki?

ELSŐ ZSÚRITAG: Tényleg nem árt megszívlelnünk, hogy hivatalosan még nem vagyunk megalakulva. De szerintem semmi okunk kételkedni abban, hogy előbb-utóbb rámondják az áment odafönt. Találkozunk egy hét múlva.

GECSE: Gyerünk a Sörözőbe!

(Kint felbőg a porszívó, a műkedvelők már nem értik egymás szavát, kiabálva elvonulnak. A takarítónő bejön, vödörrel, fölmosóval, és sértett arckifejezéssel lát munkához. A gondnok behozza a porszívót.)

MÁSODIK RÉSZ

SZÍN: változatlan

ISTVÁN: Két hónapja járunk ide, és már harmadszor esett meg, hogy kizártak bennünket. Gecse, mit szolt a gondnok, mikor ráverted az ablakot?

GECSE: Tag vege nyügevég kivarangyos gurdablu! Szóval csak utálkozva kiadta a kulcsot, akár a múltkor, azt mondta, jön nemsokára, és akkor tűnés!

TITUSZ: Álljon meg a menet! Mi volna, ha a nagymisébe beleugatna a sekrestyés, és a plébános urat híveivel együtt kitessékelné?! Nehogy már a takarítónő is jöjjön a porszívóval!

LÁSZLÓ: *(Bejön Anasztáziával, köpenyben, esernyővel.)* Mi a gond, pajtások?

ISTVÁN: Megint kizártak bennünket, szakadó esőben.

LÁSZLÓ: Volt ilyen előérzetünk, ezért is jöttünk később.

ANASZTÁZIA: *(Divatosnak érzett köpenyében és esernyőjével hivalkodva lépked.)* Szegénykéim, ti aztán jól eláztatok a zárt kapu előtt. Nem látom, hogy lenne ilyen szerelések. *(Végigsimítja esőkabátját.)*

LÁSZLÓ: Nem árt óvatosnak lenni. Turpisság lehet ezekben a kizárásokban. Mert hol kötöttünk ki a múltkor, amikor otthon se találtuk a gondnokot? A Sörözőben! Azelőtt pedig árva társunk, az egyedül élő István lakására vonultunk. A végén nehogy ránk fogják, hogy illegális szervezkedésbe kezdünk.

TATA: Bocsánat, hogy közbeszólók, de nem tűnt fel önöknek, hogy az igazgatónő rég nem mutatkozott körünkben?

TITUSZ: Nekem nem hiányzik. Az ő dolga, hogy elintézza a formásokat. Bennünket meg engedjen végre a színpadra!

TATA: Azt leshetitek. Nem fog ő egy lépést se tenni; nekünk kell cselekedni, ha színházat akarunk.

LÁSZLÓ: Legyünk belátással: egy vezetőnek is megvan a maga gondja-baja. Igenis nekünk kell helyette eljárni, ne várjuk, hogy a sült galamb a szánkba repüljön!

TITUSZ: És az igazgató néni elvárhatja?

ANASZTÁZIA: Megmondta, hogy nem rajta múlik. Neki is vannak főnökei, felettesei: a politikusok. A szomszédomban is lakik egy nagykutya, befolyásos elnökféle. Eddig ragyogó arccal köszöngetett nekem, tegezésre is kért, de a minap komoran és magázódva érdeklődött, miféle társaságba keveredtem. Rátok gondolt. Megmagyaráztam neki, hogy csak azt csináljuk, amiről azt tanultuk, hogy szép és nemes dolog: a kultúráért teszünk valamit. Abban már nem vagyok biztos, hogy meg is értett.

GECSE: Ha-ha! A politikus meg a színház! Pedig rájuk ragadhatna egy kis műveltség, mert némelyik százezres közönség előtt is szerepel néha, nagygyűléseken. „Én azt se mondom, hogy igen, azt sem, hogy nem, hanem épp az ellenkezőjét.” Na, akkor mit mondott: igent vagy nemet?

(Derűtség.)

KATI: Nem gondoljátok, hogy velünk is ezt a játékot űzik? Harmadik hónapja járunk ide, gyakran zárt ajtó fogad, a gondnok és a takarítónő kiutál bennünket, és az igazgatónő felénk se néz. Mi folyik itt?

TATA: Fiatal barátaimat nem akarom azzal untatni, hogy régebben egy félreértett szó miatt még fejek is hullottak. Végleg elmúltak azok az idők, remélem. De a foteljét minden kiskirály ma is görcsösen félti a felnövekvő nemzedéktől.

ISTVÁN: *(Tőle szokatlan hevességgel.)* Az iskoláját neki! Az én gyámom, anyai nagybátyám, a vén trotli ellenzi számítógépes örületemet, pedig őt nem érdekli, nem is ért hozzá; itt meg a politikus bácsi és az igazgató néni már sosem játszhat Rómeó és Júliát, erre csak is mi vagyunk képesek, pont ezért gáncsokodnak.

GECSE: Ó, Rómeó, mért vagy te... Pista!? *(Többen felkacagnak.)*

(A gondnok és a takarítónő bejön, jelmezzel megrakott fogasállványt cipel és helyez el a szín bal oldalán. A társaság érdeklődéssel szemléli meg a ruhadarabokat.

A személyzet indul kifelé.)

TITUSZ: Lehet átöltözni!

GONDNOK: *(Az ajtóból rideg komolysággal gesztikulál.)* Ez az, amit nem szabad! Színészeknek való ez, nem nektek!

TAKARÍTÓNŐ: Ez most gyűtt a pucarájbú. Ne nyúljanak hozzá! *(El a gondnokkal együtt.)*

(A jobb sarokban enyelgő Kati és Titusz kivételével mind megrohamozza a fogast, vállfákat tologatnak rajta, egyet-egyét leemelve magukhoz illesztik. Amikor abbahagyják a szemlélődést, a jelmezektől eltávolodnak a szín közepe felé, eközben Kati és Titusz fogócskát játszva, ellentétes oldalról, a ruhaállvány mögé fut, szökkenésekkel.)

LÁSZLÓ: *(Súg valamit Anasztáziának.)* Akkor megyünk a Sörözőbe?

ISTVÁN: Nocsak! Mi ütött beléd, te is velünk tartasz?

TÖBBEN: Gyerünk, induljunk már!... *(El mind)*

(Kint felzúg a porszívó.)

(Takarítónő benyit a kikapcsolt porszívóval, az ajtóból szétnéz, finnyásan beleszagol a levegőbe, legyint és visszavonul. A fény lecsökken. Hosszú csönd. A fogas mögül halk nevetgélés, majd ruházatukon igazgatva előjön Kati és Titusz, zavartan beszélgetni kezd.)

TITUSZ: *(Széttárt, felemelt karral, boldog csodálattal pillant körül.)*

Itt felejtettek bennünket, éjszakára össze lettünk zárva, és ez a véletlen kellett ahhoz, hogy egymásra találjunk.

KATI: *(Rövid szünet.)* Szóval nem csak feleséged van, hanem gyereked is.

Házasemberként megcsaltad a társadat.

TITUSZ: Én ezután hozzád akarok hű lenni.

KATI: De ugye, nem csak szédítesz? Félek, hogy máris beléd estem.

TITUSZ: Ne fogd vissza magad!

KATI: És a teid? Nem szeretnék osztozni rajtad.

TITUSZ: Nem ígérek semmit. Annyit mondhatok, hogy az éjszakai gyereksírás nélkül is fáraszt ez a házasság. Évike nem veszi észre, hogy többet kell nyújtania annál, hogy munkájával eltartja a családot. Az ausztriai vendégmunkából hazatérve, sajnos, eddig csak ő kapott állást. Utálnék technikusként visszatérni a tejüzemi laboratóriumba. Inkább újra megpróbálkozom a színrendezői főiskolával. Addig is kecskét tenyésztek a tanyán, és tejen élünk.

KATI: És később egy másik gyereksírás is zavarna?

TITUSZ: *(Némi szünet után, ámitó és önámító hangon.)* Á, dehogy! *(Megöleli a lányt.)*

KATI: *(Megragadja Titusz kezét, révedően felemeli, ujjai-*

ít egyenként megcsókolja.) A te kezed az én kezem is. Vigyázz magadra, mert már nem csak a magadé vagy! Veled mindenre képes vagyok, nélküled semmire.

TITUSZ: Nono, azért remélem, hogy maholnap nélkülem is le tudsz érettségizni.

HARMADIK RÉSZ

SZÍN: változatlan, de a fogas nélkül. Egy héttel később.

(László és Anasztázia együtt be.)

ANASZTÁZIA: *(A fogas helyén vizsgálódik.)* Az egy mindennapi dolog, hogy a lány fiúja lakásán éjszakázik, de ezeknek mi volt jó abban, hogy a színházi előcsarnokot választották hálószobának? *(Cipőjét a padlóhoz ütögeti.)* Jó kemény!

LÁSZLÓ: Aztán még csodálkoznak, hogy megszólják a társulatot! Mit társulat, inkább gyűlevész csoport! Az a kérdés, hogy mit keresünk mi még itt?

ANASZTÁZIA: Az ám, szomszédom, a politikus nyíltan figyelmeztetett, hogy minél előbb szálljak ki a „bandából”. *(Lili észrevétlenül belép, majd egy lépést hátrálva hallgatózik.)* Azt is mondta, hogy magasabb szinten is beindult a gépezet, és már vizsgálják, hogy mit akarnak ezek az úgynevezett színjátszók.

LÁSZLÓ: Már látjuk, ivászatba torkollik itt minden összejevetel. Az új hősszerelmesek pedig örömtanyát csinálnak a színházból.

ANASZTÁZIA: Ezekből se lesz semmi. Nem adok nekik három hónapot se, és lelép a fiú.

LILI: *(Be.)* Nekem más a véleményem.

LÁSZLÓ: Hallgatóztál?

LILI: Talán. Talán tudom, miről és kiről volt itt szó. A bárnőmért tűzbe teszem a kezem. Titusról pedig nincs jogunk feltételezni romlottságot.

ANASZTÁZIA: Azt beszélük, külföldön drogügybe keveredett, meg hogy kémkedni jött haza.

LILI: Mi a csudát lehet itt kikémleni? Rossz az, aki rosszat gondol rólunk, színpadosokról. Nem értem, mért támadnak bennünket egyre többen. És akitől a legkevésbé vártam, az irodalom-tanárnök is megbüntette a színek miatt: osztályzatomat eggyel csökkentette, miközben jutalomötöst osztogat az iskolánk névadójáról – valami háborús „hősről”, egy gyilkosról – szóló szavaltatért.

(István, Gecse, Titusz, Kati, be. Érezvén, hogy egy vita közepébe csöppentek, élénken figyelnek.)

GECSE: Ilonka itt van?

LILI: Láttatok volna, hogy fölfortyant, vagy enyhén szólva is rossz néven vette, amikor kifogásoltam, hogy Petőfi költszetéből kisöpörte a politikai és hazafias verseket, és csak az ártatlan szerelmi és tájkölteményeket mutatta be.

TITUSZ: *(Rövid szünet. Álpátossal.)* Akartál különbözni? Kényszerítettek ennyire tudni? Csak kevesen sejtik, hogy a szellemi sziporkázást, akár a könnyed fuvolázást, a fáradalmas tanulás kínja előzi meg. Ámde sokan vannak azok, akik idegesen tekintenek szét: honnan is mertél kiemelkedni, akik pöttömségükkel egyenes arányban válnak bőszezzé a nagyság előtt. Hogy merészeltél te egyszerűen ilyen talányosan bizonyolttá válni, amikor olyan egyszerűnek kéne lenned, mint a margarinos kenyér, mint a dobszólo, mint általában a tizenévesek, akik önként viselt bélyegeikről felismerik egymást, s az alagsori zenés poklokban kulcs nélkül nyílnak meg egymás előtt, miközben te nem hagyod, hogy akármilyen tolvajkulccsal férközzenek hozzád. Kinek van türelme kulcsok reszelgetéséhez, komplikált, nem normális zárossal vesződni?

LÁSZLÓ: Beláthatnátok, hogy nem árt néha terepszímben rejtozni, élni a mimikrirel, különben hamar fejbe kólintanak.

KATI: Erre tanít a család meg az iskola: ne légy más, mint a többi, illeszkedj a nyájba! Ezt az igyekezetet nevelésnek hívják, ami sokszor egyenlő az idomítással, a dresszúrával. Ahelyett, hogy felmutatnák a követendő magatartást, a reggeli gabonapehely vagy egy márkás sportcipő kíséretében kész világnézetet csempésznek, gyömöszölnék a fejedbe. Amit be kell látnunk, kedves László, az az, hogy önnevelésre vagyunk utalva.

LÁSZLÓ: És meddig tart a te erőltetett meneted a tudás vagy ki tudja, miféle célok felé? Honnan fogod tudni majd, hogy végre elérkeztél az életnek arra a pontjára, ahol megállhatsz, megpihenhetsz, élvezheted a jelt? Ami most magasztos cél – diploma, házasság, vagyon, rang – az később a legtöbb embernél unott eszközzé silányul. Akkor mire volt jó a szorgalom, a gürcölés? Ne spórold ki hát életedből a könnyedséget, az üdítő kis szabálytalanságokat, az önfeledt pillanatok! Hagyd az örökös tanulást és a munkát!

ANASZTÁZIA: De ráfanyalodsz a munkára, ha házat, autót, rangot akarsz, egy szóval: jól élni. Vágyunk: a mielőbbi önállósulás – amihez viszont elsősorban pénz kell. Nem várhatod el szüleidtől, hogy miközben faképnél hagyod őket, még pénzeljenek is. Ha mindenképp le akarsz lépni, vállalj munkát, dolgozz a megélheté-

sért, sőt talán félre is tehetsz valamit a tanulás folytatására.

TITUSZ: Nincs divatban a tudás, az észbeli kiválóság. A szülői tekintély egyre fogyatkozik. Tapasztalható: a tisztelt atya és az eredményeket számon kérő, gondos édesanya egy mukkot se tud hozzászólni a házi olvasmányhoz, a biológiához, a törihez vagy a matekhoz. Vajmi kevés útravalót hozol otthonról: halvány fogalmad sincs, hogy mi a jó, a rossz, a szép és az erkölcsös. Az ilyenekből lesz egy postai tolóablak marcona szolgája, goromba orvos, lélektelen tanár, szikkadt szívű szerető.... Pedig a tudást hordozó könyvek polca mindenki számára hozzáférhető. *(Lászlóhoz.)* Büszke élsportoló barátom, *(Anasztáziához)* fotómodell bájú barátném, tudod-e hogy létezik szellemi vonzerő is, hogy a műveltség magasabb rendű kábulatba zsongít, ringat, mint holmiféle drog, hogy az irodalom és a művészet minden élvezet megalapozója és felfokozója?

LILI: Minek tervezni évekre, amikor a holnap is kiszámíthatatlan? Mert nézzük, hogy áll színjátszásunk ügye! Már négy teljes hónapja, csütörtök esténként hiába jövünk össze, a színpadig még el sem jutottunk. Helyette gyűlnek fölöttünk a viharfellegek. Tudjátok ti, hogy „magasabb szinten is beindult a gépezet, és már vizsgálják, hogy mit akarnak ezek az úgynevezett színjátszók?” *(László és Anasztázia összenéz.)*

LÁSZLÓ: *(Gúnyosan.)* Színjátszók! Mi, vagyis ti arra se vagytok képesek, hogy szembekötődjétek a színpadon! Ezt nem én mondom, hanem a tornatanár, az igazgató, az irodalom-tanárnő, mindenki! A szóbeszéd szerint itt senki sem ért a művészethez: színjáték örve alatt hatalmi vágyukat élik ki egyesek; tehetségtelen akarnokok csürhéje tivornyát, orgiát rendez a kultúra házában. Hogy mi igaz ebből, nem tudhatom, nem mindig voltam jelen, s ki tudja, jövök-e még. Nem kockáztathatok, hogy miattatok elvágjanak az érettségim.

ISTVÁN: Ennyi ellenkezést, nyomást, gyanúsítgatást tapasztalván hagyjuk abba, oszoljunk, széledjünk szét csendben, lapulva?

LÁSZLÓ: Csudát! Érthető, hogy a szemellenzős politikus, a tunya tanár és a félművelt, tanácstalan szülő gyanakvással figyel buzgóságunkat. De ha abbahagyánánk, az is gyanús lenne, mert a bűnös szándék beismerését jelentené. Szóval csak semmi betojás! De a cél érdekében ne gúnyold, ne sértegesd a hatalom hiú képviselőit! Se letojás, se betojás! És még egy „tojás”, nekünk lett kitalálva, érdemes megjegyezni: akár a tojást a kőhöz, akár a követ a tojáshoz, mindig a tojás törik össze.

GECSE: Letojás, betojás, kitojás, majomtojás!

(Általános derűtség.)

ANASZTÁZIA: Ha így folytatjuk..., folytatjátok, lesz, akit a suliból is kirúghatnak, vagy nem mehet egyetemre, pláne nem külföldre, nem kap ösztöndíjat.

KATI: Csak tudnám, mi a bűnünk, hol hibáztunk?

TITUSZ: Szétszéledni? Ne is mondj ilyet, Pistuka! Ha most nem cselekszünk, tíz évre bedeszkezzük a színház kapuját. Nemhogy nem engedik, hogy dolgozzunk helyettük, hanem kimondottan akadályozzák, hogy önként és ingyen elvégezzük azt, amiért ők a fizetésüket kapják! Ki érti ezt? Nem akarják, hogy kitudódjon, hogy van valaki, aki tud és képes tenni valamit, még hozzá fizetség nélkül, lelkesedésből! *(Lászlóhoz.)* Te pedig ne gyere nekem ezzel a tojáspolitikával!

LÁSZLÓ: Várjuk ki a végét! Talán már legközelebb, egy hét múlva, minden el fog dőlni..., hogy szembekötődjétek tudunk csak játszani, vagy valami mást is.

(A gondnok, a takarítónő zúgó porszívóval be. A színjátszó társaság kivonul.)

TÖBBEN: *(külön és együtt is)* Irány a Söröző! Sörölés! Sörölköző!

Sörhetnékem van!

Meghalt Mátyás, sörben az igazság...

NEGYEDIK RÉSZ

SZÍN: változatlan, egy héttel később.

ISTVÁN: Mintha kevesebben lennénk. Ki hiányzik már megint? Gecsét tudom..., szomorú hír..., nagyon súlyos beteg..., még talpon hordja: valamilyen rejtélyes kór.

(Rövid szünet, döbönt csend.)

LÁSZLÓ: Anasztázia... A szomszédban dadáskodik.

ISTVÁN: Annál a bizonyosnál? Az úgynevezett politikusnál? *(Kételekedve.)* Van ott egyáltalán gyerek?

GECSE: *(Be.)* Ilonka?! *(Mosolyog, majd elkomorodik.)* *(Rövid csönd.)*

IGAZGATÓNŐ: *(Sebbel-lobbal be. Bundában van. Le se ül, mindenki feláll, rá figyel. Közönséghez.)* Ti mért nem álltok föl?! Nem vagytok kíváncsiak? Vagy nem ide tartoztok? Pedig jó ide tartozni, elhihetitek. Na, álljon föl, aki jó hírt akar hallani! Köszönöm, leülhettek. Vannak jó híreim. Eddig ki se látszottam a munkából – télapóvárás, csomagosztások, évi közgyűlések, mese-

mondó verseny, kézimunka-kiállítás – de most beszéltem az illetékesekkel: néhány szülővel, politikussal, az igazgatóval, a kapitánnyal.

Egy a nézetünk: azt se mondjuk, hogy igen, azt se, hogy nem, hanem pont mindennek az ellenkezőjét. *(A többiek cinkosan összenéznek, elnyomják a nevetést.)* Azt hiszem, világos. Színkör lesz, de nem úgy, hanem amúgy, vagy ha amúgy se, akkor emígy. Nem lesz benne mindenki, de sok mindenki Máskor is bátran kérjetelek segítséget, már készül a program, ne legyen rá gondotok! Örülök, hogy hozzám fordultatok, én vállaltam, amit vállaltam, megmondtam, amit megmondtam, ha tehát minden klappol, lesz zöld fény... Szervusztok, édeseim! *(Elviharzik.)*

TATA: Attól tartok, hogy most láttuk utoljára az igazgatót.

ISTVÁN: Világos? Világos. Zöld fény. Keresztúthoz érkezett a Színkör. Akkor most már sárga vagy még piros?

GECSE: Sárga! Mert ha minden klappol, máris jön a zöld! Kati, Lili, diktálom a jegyzőkönyvet! „A kezdeményező bizottságnak az a véleménye, hogy a diákszínjátsszók eredményeire támaszkodva és azt továbbfejlesztve szükséges egy új és nem csupán ifjúsági jellemű műkedvelő szintársulat létrehozása, amely az EGÉSZ VILÁG nevet viselné. Célkitűzését újszerű, úttörő módon kívánja megvalósítani...”

TITUSZ: Ne fáradj, hé, hallottad, hogy készítik már a programunkat, helyettünk.

LÁSZLÓ: De azt is hallhattuk, hogy ma holnap miénk a Színpad, lássuk azt a produkciót, jön a zöld fény!

TITUSZ: Utána megint a sárga meg az a ronda vörös.

LÁSZLÓ: Képzeld, barátom. A művész akkor érzi jól magát, amikor nem érzi jól magát: amikor nem szabad. Ok nélkül elnyomottnak, üldözötnék tünteti föl magát, hogy ez az állapot alkotásra ösztönözze. Ha meg éppenséggel igazi börtönajtó csukódik rá, képes azzal hencegni, hogy most nem kevésbé szabad, mint az üdülöhely strandján heverésző turista, mivelhogy észére, lelkére, képzeletére senki se tehet rácsot. Te nyugodtan lépj ki a cellából, amely ott lakozik a fejedben, merjél álmodozni, terveket szőni, elő azzal a repertoárral, mert az is lehet, hogy pillanatokon belül a színpadon találod magad....

ISTVÁN: Csakugyan, ki is lesz az Übü király Übü papája?

GECSE: Szahar, szahar, szahar!

TITUSZ: Mi nem csak a belváros színpadán játszunk majd: kimegyünk az utcára, a vásártérre, a tanyavilág-

ba..., előadást viszünk a templomba, az iskolába, az óvodába, ha kell, a börtönben is fellépünk a rabok előtt.

LÁSZLÓ: Bravó, nagyszerű! Akkor én most fontos bejelentést teszek...

GECSE: Szahar, szahar, szahar! Minő szerencse, hogy én épp a télapóképző főiskoláról érkeztem. Majd leszek a földrajztanár: „a déli hágókon könnyű átmenni a másvilágra, vagyis a kilfeldre, az éjszakai területen pedig sok a csöpedék”. *(A gondnok bejön, rosszállólag figyel a parodizálót, miközben végighallgatja Gecse mondókáját, egy hatalmas kulcsot ad át Lászlónak, és kimegy.)* Aztán átmegy politikusba: „Emberek, maguk disznók, marhák, állatok... átadásával segítettek a rászorultakon.” *(Elterül, mozdulatlanul fekszik.)*

LÁSZLÓ: Éppen ettől óvta benneteket, a vezetők örökös ócsárlásától. *(Magasba emeli a hatalmas kulcsot.)* Elkunyeráltam, elintéztem..., az igazgatónő...

GECSE: *(Fekszik, remeg, rázkódik.)* Elszállt fölöttünk az idő... vasfoga. A végén csattan az ostor... nyele.

TATA: *(Gecse arcát érinti. A többihez.)* Lázas. Félrebeszél. *(Gecséhez.)* Gyere, hazaviszlek.

ISTVÁN: A Sörözőben megvartok?

GECSE: Nem hiszem. *(Tatával el.)*

LÁSZLÓ: *(Felemelt kulccsal.)* Figyeljetek már! Bemehetünk a nagyterembe. Az igazgatónő megengedi, hogy beleszipantsunk a színpad levegőjébe. *(Mindenkinek megragadja az előcsarnoki szint jellemző díszlet egy-egy darabját, és kimegy.)*

SZÍNÁLTÓZÁS: színpad.

(László, Titusz, Kati, Lili és István más-más irányból bejön. László a színtér közönség felőli szélében gondterhelten, magába roskadva áll, kezét tördeli, állát simogatja stb., nem vesz részt a többiek játékában. Amazok áhítatosan, meghatódotan szemlélődnek. Ünneplőességük – remélhetőleg – átragad a nézőközönségre. Tanácstalanok, mit tegyenek: a rájuk szakadt lehetőség bénítóan hat.)

LILI: *(táncba kezd, nagy térségben lejt.)* Répa, retek, mogoró!

TITUSZ: *(színpadiasan letérdel Kati elé, amit szégyellni való túlzásnak érezve, legyint és hamar feláll.)*

KATI: *(letérdel Titusz elé, megfogja a fiú kezét, és fejével hozzá simul. Feláll, és a színtér oldalára szalad.)*

TITUSZ: *(Kati után néz, majd komótosan lépked a színtér másik felébe.)*

ISTVÁN: *(szökdecsel körbe-körbe, össze-vissza.)*

KATI: *(Titusz felé kiált.)* Holnap?

TITUSZ: Holnap!

KATI: Mindig?

TITUSZ: Mindig!..... Nagyon!

LÁSZLÓ: (a fogasról a karjára terít egy köteg kendőt, és szétosztja. Titusz Kati szemét köti be, István pedig Liliét és a magáét. László rövid ideig mosolyogva néz Tituszra, majd mögéje kerülve beköti szemét, és megveregeti vállát.) Mindenki fogó! Engem kapjatok el, ha tudtok! (Megáll a nézőtérrel szemközti ajtónyílásban. Közben bekötött szemmel bejön a három zsúritag, és részt vesz a fél percnyi kergetőzésben. Kati és Titusz egymásba botlik, felismerik egymást.)

TITUSZ: Holnap!

KATI: Holnap!

(Hatalmas dörrenés.)

HÁROM EGYENRUHÁS: (beront, pillanatok alatt kilöki, vonszolja a három zsúritagot. Odakint fémes csattanások, jármű ajtajának becsapódása.)

ISTVÁN: (ellökik, két egyenruhás hónaljnál fogva kivonszolja.) Micsoda játék?!

LILI: (miközben két egyenruhás a lányt felemelve viszi kifelé.) Na, mit csináltok?! (Zavartan nevetgél.)

TITUSZ: (az egyenruhások hosszan incselkednek vele: lökdösisik, ütögetik, végül egyik hagyja magát elfogni.) Megvagy!

ELSŐ EGYENRUHÁS: Te is!

TITUSZ: (síri csendben tapogatja a rendőrféle alakot: bakancsot, gumibotot, pisztolytáskát, bőrvet, kötött álarcot érez, és helyzetét felismerve lassan leveszi szeméről a kendőt. Ketten ugrásra készen állnak mellette.) Rohadt gazemberek! Mindig is tudtam, hogy el fogtok jönni. (Látja, amint az elbizonytalanodva ténfergő Kati felé bilincessel tart az egyik rendőr.) Ne nyúlj hozzá! (A lány védelmére ugrana, de egy nyakára mért ütéssel leterítik. Bejön egy negyedik egyenruhás is, és hárman Tituszt felemelve kiviszik, egy pedig kituszolja a megbilincselte Katit. Kint ajtócsapódás.)

LÁSZLÓ: (a jelenetsor ideje alatt végig háttal a közönségnek állt az ajtónyílásban.) Folytatódhat a takarítás! (A porszívó felzúg.)

FÜGGÖNY

(Okvetlenül legyen függöny!)

